

چه عواملی یک نمایه وب مناسب به وجود می آورند؟^۱

نوشته: مورین هنینگر^۲

ترجمه: عبدالرضا نوروزی چاکلی^۳

چکیده: خلق اطلاعات و شناسایی و کشف اطلاعات دو روی سکه هستند و ناشران و نمایه سازان همچون گذشته درصدد یافتن راه حل های منطقی تر برای انتقال دانش به این رسانه جدید، یعنی وب جهان گستر هستند. بر این اساس تاکنون تلاش هایی صورت پذیرفته و سعی شده تا از طریق استفاده از طرح های طبقه بندی مختلفی همچون دهمی دیویی و میش برای ایجاد راهنماهای موضوعی عمومی، مدخل های موضوعی مانند کتابشناسی ها و وب شناسی ها و نقشه های سایت ها گام هایی برداشته شود. امروزه نمایه سازان تلاش می کنند تا در نمایه سازی مدارک وب جهان گستر از ابر داده های مناسب استفاده کنند بطوری که بکارگیری و تشخیص استفاده از ابر داده های مناسب از اهمیت فراوانی برخوردار است. مقاله حاضر درصدد است تا ضمن معرفی مفاهیم ابر داده و ابر داده توصیفی، انواع روش های کشف مدرک در وب جهان گستر را مورد اشاره قرار داده و مسائلی که در نمایه سازی مناسب آن باید مدنظر قرار گیرد را مورد توجه قرار دهد.

کلیدواژه ها: طرح ها^۴، نمایه سازی، ابزارهای جستجوی سایت، کاربرد ابر برچسب ها^۵ (معرفی ابر داده ها^۶ و ابر داده های توصیفی^۷)، و ابزارهای راهنما و کمکی^۸

1. Maureen Henninger, "What makes a good web index?", The International Journal of Indexing, Vol. 21, No. 4 (Oct 1999)

P. 182-183.

۲. همکار آموزشی دائمی دانشکده مدیریت و تکنولوژی سیستم های اطلاعاتی (SISTM)، سیدنی، استرالیا.

۳. عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد و دانشجوی دکترای کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه فردوسی

4. Schemes

5. Meta Tags

6. Meta data

7. Descriptive Metadata

8. Navigation devices aids

سال گذشته از من خواسته شد تا یکی از داوران جایزه نمایه سازی وب ۱۹۹۸ که از طرف انجمن نمایه سازان استرالیایی^۱ ارائه شد باشم. تصور می کنم به این دلیل این پیشنهاد به من داده شد که من عضو گروهی هستم که دوره کوتاه مدت نمایه سازی مدارک وب را از طریق برنامه آموزش مستمر مدرسه مدیریت و تکنولوژی سیستم های اطلاع رسانی در دانشگاه نیوساوت ولز^۲ آموزش می دهد. با این همه ترجیح می دهم فکر کنم این درخواست به دلیل مهارت من در زمینه یافتن اطلاعات در اینترنت از من شد.

خلق اطلاعات و شناسایی و کشف اطلاعات دو روی سکه هستند. فعالیت اولی بدون روش شناسی مورد دوم نمی تواند عملی شود. نمایه سازان و ناشران می دانند که تهیه یک کتاب بدون در نظر گرفتن سرفصل ها، فهرست مندرجات، پانویس ها، کتابشناسی ها و نمایه های مفهومی که همان نمایه های پایانی کتاب^۳ هستند، تلاش بیهوده ای است. باید یک راه منطقی برای انتقال این دانسته ها به رسانه منتشر شده جدید - وب جهانگستر^۴ - وجود داشته باشد، چه مدرک منتشر شده مقاله، چه سایت وب شخصی یا وسیله ارجاعی مانند کتابشناسی باشد.

طرح های طبقه بندی^۵

طبقه بندی فرآیندی است که از طریق آن مواد مشابه، یا به صورت فیزیکی و یا به طور مفهومی، کنار هم جای می گیرند. این فرآیند، کشف وجود اطلاعات را از طریق مرور کردن مقدور می سازد. در مورد یک کتاب قدیمی، اطلاعات از طریق تقسیم کردن مجموعه کار به بخش هایی، اغلب با تقسیمات سلسله مراتبی بیشتری که به وسیله سرعنوان های فرعی نشان داده شده اند، طبقه بندی می شود. در وب این فرآیند تقریباً همیشه با مدارک شخصی صورت می گیرد و دلیل بدیهی آن چنین است که مدارک عموماً ابتدا به صورت مدرک واژه پردازی شده وجود دارند به طوری که تمام این خصوصیات درون ساز را دارا می باشند.

انواع دیگر انتشارات وب، کتابشناسی ها و سایت های وب شخصی معمولاً با فرآیند طبقه بندی - یا طرح های تهیه شده در داخل یا طرح های شناخته شده بین المللی مثل طبقه بندی

دهدی دیوی^۶ یا میس^۷ (سرعنوان های موضوعی پزشکی) - تطبیق یافته اند:

○ راهنماهای موضوعی عمومی، سایت های وب را داخل طبقات موضوعی سلسله مراتبی دسته بندی می کنند که معمولاً خود باعث برقراری نظم موضوعی گسترده ای می شود. به عنوان مثال: راهنماهای اینترنت بریتانیکا^۸، یاهو (تهیه شده در داخل)^۹، بابل (دهدی دیوی)^{۱۰} و آستل (سازگاری مویز)^{۱۱}.

○ مسدخ های موضوعی^{۱۲} (کتابشناسی ها^{۱۳}، وب شناسی ها^{۱۴}) اغلب از طرح های طبقه بندی شده در داخل استفاده می کنند، بقیه از طرح های استاندارد مانند: اُمنی (میس)^{۱۵} استفاده می نمایند.

○ سایت های وب معمولاً ابزارهای طبقه بندی مانند طبقات موضوعی گسترده، نقشه های سایت و لیست های الفبایی را به کار می گیرند.

نمایه سازی

1. Australian Society of Indexers
2. University of New South Wales
3. Back-of-book indexes
4. World Wide Web
5. Classification Schemes
6. D.D.C. (Dewey Decimal Classification)
7. MeSH (Medical Subject Headings)
8. Britanica Internet Guide
9. Yahoo (homegrown)
10. BUBL (Dewey Decimal)
11. Austli II (adaptation of Moys)
12. Subject Gateways
13. Bibliographies
14. Webliographies
15. OMNI (MeSH)

○ سایت‌های در حال توسعه که در حال اضافه کردن اطلاعات جدید و ارزشمند می‌باشند.

تقریباً تکنولوژی نمایه‌سازی موتور کاوش هنوز ابتدایی است. بنابراین نمایه‌سازی شدن مدارک با ابر داده‌های مناسب مهم است، زیرا این نمایه‌سازان خودکار در جمع‌آوری و جستجوی عناصر ابر داده‌ها دقیق‌تر خواهند شد.

ابر برچسب‌ها و ابر داده‌های دیگر تعریف ابر داده

همه ابر داده‌ها به معرفی، توصیف و مکان‌یابی اطلاعات کمک کرده و عموماً به عنوان عناصر یا مشخصه‌ها^۳ شناخته می‌شوند. تعداد زیادی از طرح‌های توصیفی جاری ابر داده، این مشخصه‌ها را به عنوان "عناصر هسته‌ای"^۴ فهرست‌بندی می‌کنند. به عنوان مثال مرکز دوبلین^۵، آگلز^۶ و طرح ابر داده انزلیک^۷. بعضی عناصر مانند: عنوان، پدیدآور/ نویسنده، تاریخ و غیره امکان کشف یک مدرک مشخص را می‌دهند. اینها همان مشخصه‌های تعریف‌کننده ابر داده هستند. آنها مدرک را به عنوان یک شیء واحد توصیف می‌کنند.

ابر داده توصیفی

به منظور تسهیل در کشف اطلاعات درباره یک موضوع مشخص (به عنوان مثال در موقعیت جستجوکننده اطلاعاتی که مدرک موجود را نمی‌شناسد) استفاده از مشخصه‌های ابر داده بیشتری مورد نیاز است. مشخصه‌ها با عناوین متعدد موضوع و / یا توصیف، بعضی شاخص‌های داده را که در

نمایه‌سازی فرآیندی است که امکان بازیابی بخش‌های خاصی از اطلاعات را از کل مجموعه اطلاعات می‌دهد. نمایه‌سازی دو نوع عمومی دارد: نمایه‌سازی کلیدواژه‌ای^۱ و نمایه‌سازی مفهومی^۲. نمایه پایانی کتاب سنتی شامل هر دو نوع است. اولی که همان کلید واژه‌ای است می‌تواند به همان آسانی که توسط انسان ساخته می‌شود و عموماً نیز ارزان‌تر، توسط کامپیوتر ساخته شود. گرچه تجارب زیادی در زمینه نمایه‌سازی مفهومی کامپیوتری شده وجود داشته است اما نمایه‌سازی مفهومی، به طور مؤثرتر توسط نمایه‌سازان انسانی ساخته می‌شود.

در انتشارات وب هم نمایه‌سازی کلیدواژه‌ای و هم نمایه‌سازی مفهومی به کار برده می‌شود، گرچه مورد دوم به ندرت مورد استفاده قرار می‌گیرد. اینها با استفاده از:

○ ابزارهای جستجوی سایت‌های وب

○ ابر برچسب‌ها

○ و فهرست الفبایی کلیدواژه‌ها و مفاهیم

قابل دسترسی هستند.

مؤثرترین روش برای یافتن اطلاعات، رفتن به سایتی است که می‌دانید اطلاعات را در بر دارد. در صورتی که یک سایت شخصی در یک موضوع یا محدوده‌ای خاص مورد توجه قرار گیرد، یک ابزار جستجوی سایت (عموماً موتور جستجو) امکان بازیابی سریع و مستقیم اطلاعات را می‌دهد. گروه مشاوره‌ای که بر www.Searchtools.com نظارت دارد، معیارهای زیر را برای سایت‌هایی که باید توسط ابزار جستجوی خودکار نمایه‌سازی شوند ارائه می‌دهد:

○ سایت‌های دارای داده‌های ارزشمند با صفحات زیاد. در این نوع سایت‌ها تعیین تعداد دقیق صفحات مشکل است زیرا به تراکم اطلاعات بستگی دارد. به عنوان مثال اگر شما مرور بیش از ۵۰ کتاب را در نظر دارید، بازدیدکنندگان جستجوی کتاب‌های دیگری از همان نویسنده یا کتاب‌های دیگری که در موردشان شنیده‌اند را خواهند خواست.

○ سایت‌هایی که دارای بازدیدکنندگان زیادی می‌باشند که از طریق موتورهای کاوش در صفحات درون سلسله مراتب سایت وارد می‌شوند.

1. Keyword indexing

2. Concept indexing

3. attributes

4. Core elements

5. Dublin Core

6. AGLS

7. ANZLIC

مدرکی وجود دارد با عنوان "محتوای موضوعی (توصیفگر)"^۱ ارائه می دهند.

زبان نشانه گذاری فوق متن^۲ محتوای ابر برچسب ها را آماده می کند، اما در این موقع مدارک خیلی کمی در وب از ابر داده استفاده می کنند. وقتی که ابر داده موجود باشد عموماً به صورت یک رشته از کلیدواژه ها یا یک عبارت می باشد. مرکز دوبلین و اگلز با اضافه کردن واژه های موضوعی گرفته شده از طرح های از پیش آماده شده ای مانند: دیوبی یا می، این صراحت و دقت را به وجود می آورند. چنین مراحل معتبری بدون استفاده از عناصر مرکز دوبلین، می توانند به کار گرفته شوند.

تفاسیر^۳

تفسیر، نمایه سازی نیست اما ابزار دیرینه کتابشناسی^۴ یا نوعی ابر داده توصیفی می باشد. اگر محتوا در ماهیت سنجیده شود، تفسیر حتی برای مدخل موضوع بالارزش تر و افزوده بسیار عالی می شود.

فهرست های الفبایی کلیدواژه ها و مفاهیم

انواع ابر داده هایی که تاکنون مورد بحث قرار گرفتند، به طور بالقوه کشف مدارک مناسب را تسهیل می کنند، اما دسترسی مستقیم به اطلاعات دقیق موجود در آن مدارک را فراهم نمی آورند. این دستیابی، نیازمند "ابزارهای قدرتمند کشف" می باشد که ممکن است یک ترتیب الفبایی ساده از عناوین یک مدرک موجود در سرویس دهنده وب^۵، یا یک نمایه تخصصی به وجود آمده در آخر کتاب باشد که دسترسی را نه تنها به کلمات خاص بلکه به مفاهیم موضوعی فراهم می آورد.

به این ترتیب یک چنین نمایه ای می تواند مؤثرتر از نمایه سازی خودکار یک سایت باشد اما این کار گران است و تنها باید برای سایت های مهم یا موارد ناچاری در نظر گرفته شود.

ابزارهای راهنما و کمکی^۶

هر چه ابزارها برای دسترس پذیر کردن مدارک وب،

استفاده می شوند، در محیط پیوسته^۷، به کمک بیشتری نیاز است. کمک های شناخته شده ارجاعی "نگاه کنید به"^۸ و "نیز نگاه کنید به"^۹ به عنوان ابر پیوندها^{۱۰} تعبیر می شوند اما باید به طور منطقی سازمان یافته و به طور معقولانه بکار گرفته شوند و همیشه در انتهای فهرست، پیشنهادهایی از امکانات بیشتر، بسیار خوشایند و مفید هستند.

بالاخره در محیط وب یک حس سردرگمی می تواند وجود داشته باشد. اطلاع از توالی منطقی مدرک چاپ شده نایاب است. نمایه مناسب وب باید شامل عناصر طراحی مناسب که چنین جهت یابی را فراهم می آورند باشد. باید ابزارهای راهنمایی که دسترسی فوری به تمام قسمت های عمده^{۱۱} اصلی^{۱۱} اطلاعات را در مدرک یا سایت فراهم می آورند موجود باشند و بسیار مهمتر اینکه، چنین ابزارهای راهنمایی باید همیشه و نه در حد ایجاد مزاحمت، قابل رؤیت باشند.

1. Aboutness
2. HTML (Hypertext Mark up Language)
3. Annotations
4. Long - Standing bibliographic tool
5. Web Server
6. Navigation devices and aids
7. Online
8. See
9. See also
10. Hyterlinks
11. Chunks